

CABARET Boycot bij heisa om kerk, koningshuis of fatsoen

Omstreden zangers, verboden liedjes

Nee, niet draaien dat liedje. Nu boycotten radiostations nummers omdat de vertolkers in opspraak zijn, voorheen gingen liedjes in de ban vanwege omstreden teksten. Gedoe rond het koningshuis, de kerk of 'het fatsoen' waren genoeg om een nummer van de zenders te weren. Het theaterprogramma 'Liedjes die niet mochten', brengt het verboden werk tot leven.

Ali B. mag niet meer en ook Marco Borsato is uit de gratie bij radiozenders, na alle ophef rond The Voice. En nu Lil' Kleine is opgepakt wegens mishandeling, draaien veel radiostations de muziek van de rapper ook niet meer. Gemeenschappelijk kenmerk: de vertolkers zijn in opspraak, waarna hun liedjes van de zenders verdwijnen.

Dat ging voorheen anders. Want toen verdwenen liedjes van radio en televisie (en de plaat) vanwege omstreden teksten. Meestal waren het heilige huisjes als godsdienst, de goede zeden of het koningshuis die tot een boycot leidden. Of gewoon zakelijke belangen. Met

waarden en normen als wapen gooide de Vereniging Voor Eer en Deugd dan de denkbeeldige slagboom dicht. Of je had een omroepbaas die de deur naar uitzending op slot gooide. De ene keer omdat ze een tekst niet fatsoenlijk vonden, de andere keer vanwege het 'opruimende karakter' van een liedje, of omdat ze hun publiek niet wilden blootstellen aan teksten over seks of geloof.

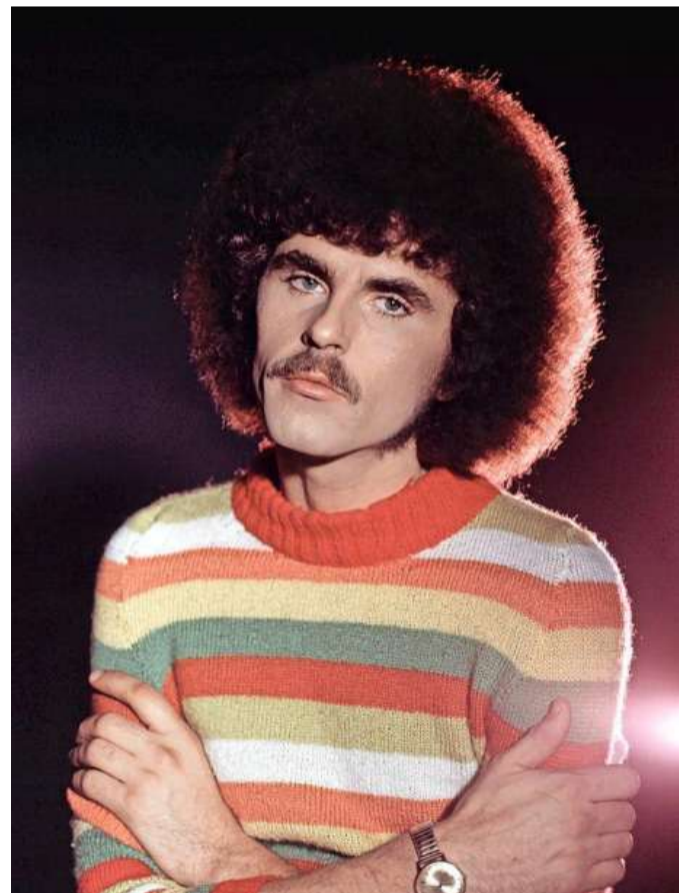
Want niemand wilde ruzie met de achterban. Net zoals nu geen zender zich durft te branden aan explosief materiaal. Natuurlijk kun je een boycot om een beladen tekst niet vergelijken met de boycot van een omstreden artiest.

Voorstelling

De voorbeelden komen uit de voorstelling 'Liedjes die niet mochten' van het Ensemble Nederlied. Te zien op 2,5 en 6 maart in het Hakim Theater in Haarlem, op 19/3 in 'Het Wapen' in Landsmeer en op 1/4 in de kerk te Beets. nederlied.nl

Maar in beide gevallen kiezen de zenders voor de veilige weg. Toch maar niet. Dan loop je geen risico.

Jan Vriend

Robert Long.

FOTO ANP/HH

Men zorgde voor een schuldcomplex wanneer je rondliep met iets gekks of je te buiten ging aan seks, je stond al snel bekend als heks!

Seks als taboe

Bij het progressieve publiek kon Robert Long niet stuk. Zijn strijd voor acceptatie van homo's en iedereen die 'anders' is, kon rekenen op grote steun bij vrije denkers. Zijn platen waren goed voor verkooprecords, maar de zanger/liedjesschrijver had ook vijanden, vooral onder behoudende christenen. Dat werd dus heibel toen hij in 1982 in zijn theaterprogramma 'Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen..' het liedje 'Jezus redt'

vertolkte. Een liedje met onder meer de regel 'Men zorgde voor een schuldcomplex wanneer je rondliep met iets gekks of je te buiten ging aan seks, je stond al snel bekend als heks!'. Een Eindhovense dominee diende een aanklacht in bij justitie, de officier die het onderzocht kon er geen strafbare, godslasterlijke elementen in ontdekken. Maar bij de NCRV en de EO was het werk van Robert Long taboe.

Zwanger? Dat kan niet!

'Onaanvaardbaar' vond KRO-voorzitter (en latere minister) Harry van Doorn het. Hoe durfden ze om een woord als 'zwanger' voor de microfoon te zingen? In 1967 verbood hij de uitzending van het liedje 'Op een mooie pinksterdag', geschreven door Annie M.G. Schmidt (tekst) en Harry Bannink (muziek).

Het liedje komt uit de musical 'Heerlijk duurt het langst' waarin Leen Jongewaard onder meer de regels 'Morgen kan ze zwanger zijn, 't kan ook nog vandaag' zong. En verder: 't Kan van de behanger zijn, of van een Franse zanger zijn, of iemand uit Den Haag'. En dat kon écht niet, vonden ze bij de katholieke omroep. Dus: geen uitzending.

Maar het publiek schrok niet van de tekst. Sterker nog: in de theaters trok de musical volle zalen en het liedje stond bijna een half jaar in de Top 40.

Annie M.G. Schmidt en Leen Jongewaard.

ANP KIPPA

Gerard Cox in 2018.

FOTO ANDREAS TERLAAK

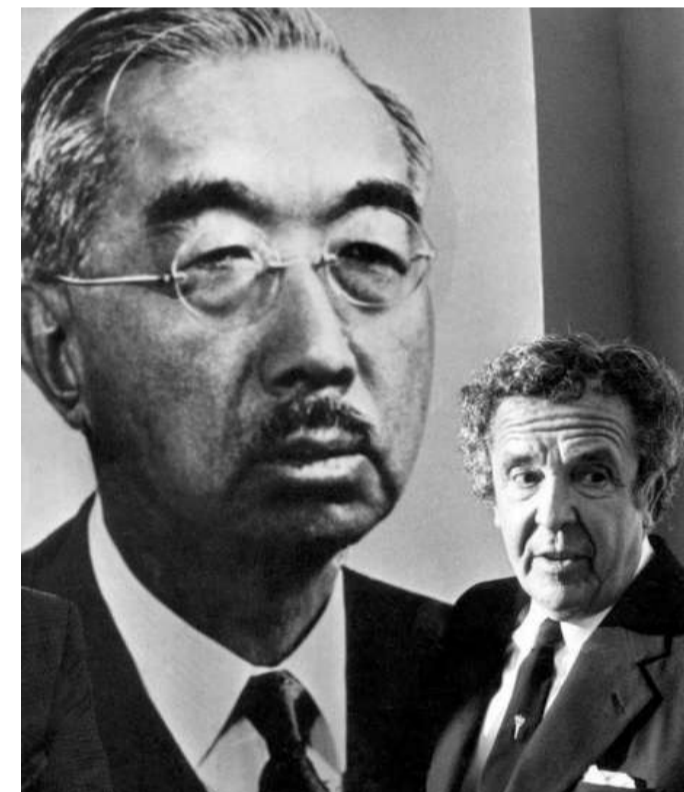
De majesteit beledigd

Het gebeurde in oktober 1966. De beginnende artiest Gerard Cox had zijn werk als onderwijzer opgezegd om een loopbaan in de kleinkunst te beginnen. Hij speelde met Jasperina de Jong en Erik Herfst bij cabaretgroep Lurelei. In hun voorstelling 'Relderelde!' zong hij het liedje 'Arme ouwe'.

Niet dat ik pro Oranje ben, ik haat de monarchie
Ik kan wel kotsen als ik Trix of Claus of Bernhard zie
En Juliaan is ook niet veel, dat geef ik dadelijk toe
Ze is volstrekt verwerpelijk, maar ze lijkt zo op me moe
Die heeft ongeveer hetzelfde soort figuur
Die heeft ook zoiets onze kersers in haar ogen

Die kan ook zo prutsen aan d'r brilmontuur
Als ze bang is dat de mensen haar niet mogen en verder:
En toch maar dapper knikken, als een vriendelijke koe
Toen dacht ik weer: Verdomd, het is precies mijn eigen moe.

Het gevolg: een proces-verbaal wegens majesteitsschennis tegen Cox en tekstdschrijver Guus Vleugel en een hoop heisa. Dat vuurtje was ook weer snel gedoofd, want de zaak werd later geseponeerd. Maar platenmaatschappij Phonogram durfde het niet aan om het nummer op te nemen op de plaat die van de voorstelling werd gemaakt.

Wim Kan in 1971 bij het portret van de Japanse keizer Hirohito. FOTO: HH

Heibel rond de keizer

Heibel was het, in 1971. De aanleiding: een bezoek van de Japanse keizer Hirohito aan ons land.

Koningin Juliana ontving hem netjes op paleis Soestdijk. En dat was pijnlijk, voor iedereen die tijdens de Tweede Wereldoorlog - uit naam van diezelfde keizer - door de Japanners gevangen was gezet en dwangarbeid had verricht.

Het bezoek van de keizer leidde dan ook tot felle protesten in ons land, vooral onder landgenoten die tijdens de oorlog in Indonesië onder de Japanse bezetting hadden geleden. Zoals cabaretier Wim Kan. Woest was hij. Het argument dat de koningin de keizer 'moest ontvangen wegens economische redenen', ging er bij hem niet in. 'Dat zeg-

gen ze in ieder bordeel', noteerde hij op 29 augustus 1971 in zijn dagboek. Hij verstuurde woedende brieven naar Soestdijk en Den Haag.

Uit protest schreef hij het liedje: 'Er leven haast geen mensen meer' (die het kunnen navertellen). De cabaretier wilde het op de plaat zetten, maar Phonogram, de maatschappij die eerder al zijn platen had uitgebracht, durfde het niet aan.

Phonogram - een dochteronderneming van Philips - wilde de handelsbetrekkingen met Japan niet in gevaar brengen. 'De schijtlaarzen', noteerde Kan op 5 oktober 1971 in zijn dagboek.

Maar hij zweeg niet. Sindsdien zong hij het lied uit protest in al zijn theatervoorstellingen.

Morgen kan ze zwanger zijn, 't kan ook nog vandaag. 't Kan van de behanger zijn, of van een Franse zanger zijn, of iemand uit Den Haag

De foute schrijver

Nee, de 'verboden liedjes' zijn niet per se incidenten van heel lang geleden. Denk maar aan een voorbeeld uit 1992. Toen werd het nummer 'Als op het Leidseplein de lichtjes weer eens branden gaan' verboden bij een bevrijdingsfeest. En dat terwijl het nummer in de oorlog symbool had gestaan voor het verlangen naar de vrijheid...

In 1943 zong Willy Walden het gevoelige liedje in de Snip & Snap revue. Opmerkelijk: het uitzendverbod in 1992 had niet te maken met de tekst, maar met de schrijver ervan. Want dat was Jacques van Tol, die voor de oorlog liedjes leverde aan destijds beroemde artiesten als Fien de la Mar, Lou Bandy en Louis Davids.

Tijdens de Tweede Wereld-

oorlog koos Van Tol echter de kant van de bezetter en schreef hij voor het fel antisemitische radiocabaret 'Paulus de Ruiter'. Na de bevrijding belandde de auteur daarom in de cel, maar dat weerhield artiesten uit die tijd niet om toch weer bij hem aan te kloppen voor teksten. Ook de joodse Heintje Davids - die door onder te duiken de oorlog overleefde - kocht weer teksten van Van Tol.

Terug naar 1992: toen leek het liedje 'Als op het Leidseplein...' geschikt voor een bevrijdingsprogramma voor de televisie. Tot de voorzitter van het Nationaal Comité 4 & 5 mei daar een stokje voor stak. Want teksten van een collaborateur pasten niet in zo'n uitzending, was de gedachte.

Ontvangen wegens economische redenen? Dat zeggen ze in ieder bordeel

Het duo Willy Walden (r) en Piet Muyselaar als Snip en Snap.